

2. Сырцев А. В. Клинико-психологические механизмы деструктивного поведения у подростков с дисгармонией психического развития: дис. ... канд. психол. наук. – Санкт-Петербург, 2003. – 246 с.

3. Фромм Э. Анатомия человеческой деструктивности / пер. с англ. Э. М. Телятникова, Т. В. Панфилова. – Мн.: ООО «Попурри», 1999. – 624 с.

4. Фурманов И. А. Психология детей с нарушениями поведения: пособие для психологов и педагогов. – М.: Гуманитар. изд. центр «ВЛАДОС», 2004. – 351 с.

5. Шнейдер Л. Б. Девиантное поведение детей и подростков. – М.: Академический Проект; Трикста, 2005. – 336 с.

Грудзур О. М.,

кандидат юридичних наук
викладач кафедри кримінального
права НАВС

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА Ч. 4 СТ. 401 КК УКРАЇНИ: НЕДОЛІКИ ЮРИДИЧНОГО ФОРМУЛЮВАННЯ ТА ТРУДНОЩІ ЗАСТОСУВАННЯ

Існуюче положення щодо звільнення військовослужбовців або військовозобов'язаних під час проходження ними навчальних (чи перевірочних) або спеціальних зборів від кримінальної відповідальності (ч. 4 ст. 401 КК України) викликає цілу низку неузгодженостей, які стосуються як самої законодавчої конструкції цього виду звільнення, так і можливостей його реалізації. У цьому ж контексті виникає питання і про доцільність та необхідність існування такого виду звільнення.

Зокрема, в ч. 4 ст. 401 КК України зазначається, що особа, яка вчинила злочин, передбачений статтями розділу XIX Особливої частини, може бути звільнена від кримінальної відповідальності згідно зі статтею 44 КК України із застосуванням до неї заходів, передбачених Дисциплінарним статутом Збройних Сил України.

Найперше, що обумовлює складнощі розуміння та реалізації вказаного положення, це відсутність чіткого переліку умов звільнення від кримінальної відповідальності. По-друге, не зовсім зрозумілим

залишається питання щодо кола тих злочинів, за вчинення яких може бути застосовано звільнення від кримінальної відповідальності (всі злочини, передбачені розділом XIX Особливої частини, чи тільки злочини невеликої тяжкості та необережні злочини середньої тяжкості, що передбачені в цьому розділі).

Водночас ст. 44 КК України, на положення якої й орієнтується ч. 4 ст. 401 КК України встановлює загальні засади звільнення від кримінальної відповідальності і не визначає конкретних умов звільнення. Все це обумовлює наявність широких дискреційних повноважень суду щодо можливостей звільнення військовослужбовців або військовозобов'язаних під час проходження ними навчальних (чи перевірочних) або спеціальних зборів від кримінальної відповідальності, а це в свою чергу створює загрозу неоднакового застосування закону про кримінальну відповідальність.

З цього приводу Ю.В. Баулін зазначає, що існуюче законодавче формулювання звільнення від кримінальної відповідальності є результатом технічної помилки, що мала місце при підготовці КК. Відтак, реалізація положень, передбачених ч. 4 ст. 401 КК є практично неможливою [1, с. 296]. Йдеться про те, що в процесі підготовки КК відбулася технічна помилка і положення, які закладалися в ч. 4 ст. 401 КК мали стосуватися особливостей звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям. Однак зміна нумерації статей, яка мала місце під час підготовки проекту КК, не знайшла належного відображення в ч. 4 ст. 401 і тому відбулося викривлення змісту тих позицій, які початково закладалися в цю норму, а саме особливості звільнення із застосуванням заходів, передбачених Дисциплінарним статутом Збройних Сил України стосуються не тільки звільнення від кримінальної відповідальності, у зв'язку з дійовим каяттям (як це планувалося), а загальних засад звільнення від кримінальної відповідальності (ст. 44 КК України «Правові підстави та порядок звільнення від кримінальної відповідальності»).

У цьому випадку умови звільнення військовослужбовців або військовозобов'язаних під час проходження ними навчальних (чи перевірочних) або спеціальних зборів від кримінальної відповідальності видаються абсолютно неконкретизованими, адже ст. 44 КК України передбачає, що особа, яка вчинила злочин звільняється від відповідальності у випадках передбачених цим кодексом. Відтак, відповідно до буквального розуміння змісту ч. 4 ст. 401 КК України, будь-

яка особа, яка вчинила будь-який злочин, передбачений розділом XIX Особливої частини КК України без жодних додаткових умов може бути звільнена судом від кримінальної відповідальності.

Поряд із цим не зовсім зрозумілим залишається коло можливих заходів, передбачених Дисциплінарним статутом Збройних Сил України, які можуть застосовуватися до осіб що звільняються від кримінальної відповідальності. Зокрема, ч. 4 ст. 401 не містить жодної конкретизації чи обмежень щодо кола таких заходів. Натомість Дисциплінарний статут Збройних Сил України не встановлює особливостей накладення (застосування) заходів передбачених цим статутом до осіб звільнених від кримінальної відповідальності. Таким чином можемо припустити, що накладення (застосування) вказаних заходів повинно здійснюватися в загальному порядку, а вибір конкретного виду стягнення прямо не обумовлюється тяжкістю вчиненого злочину і по суті може не залежати від нього. Отже, виходячи з буквального розуміння змісту ч. 4 ст. 401 КК України, звільнення від кримінальної відповідальності по суті може застосовуватися із застосуванням будь-якого заходу, передбаченого Дисциплінарним статутом Збройних Сил України, навіть того, який явно не відповідає тяжкості вчиненого злочину.

Цілком очевидно, що така ситуація не може вважатися прийнятною, а чинна редакція норми про звільнення військовослужбовців чи військовозобов'язаних від кримінальної відповідальності потребує уточнення. Насамперед таке уточнення повинно стосуватися заміни в тесті ч. 4 ст. 401 цифр «44» цифрами «45». У цьому випадку юридична підстава звільнення від кримінальної відповідальності буде прямо пов'язувати із таким видом звільнення як дійове каяття, підстави та умови якого конкретизовані в ст. 45 КК України.

Окрім того, додаткового уточнення потребує перелік можливих заходів, передбачених Дисциплінарним статутом Збройних Сил України, які можуть застосовуватися до осіб, що звільнені від кримінальної відповідальності за вчинення злочину відповідної тяжкості.

Список використаних джерел

1. Баулін Ю. В. Звільнення від кримінальної відповідальності : Монографія / Ю. В. Баулін. – К. : Атака, 2004.– 296 с.